

Van Verontwaardiging naar Verandering: Indignados, Occupy en Arabische lente doen wereld bewegen

Dirk Barrez

Klimaatcrisis, oilpeak, bankencrisis, ongelijkheidspiek, hongercrisis... crisis na crisis spoelt ons vertrouwde en zekere bestaan weg. Gelukkig groeit opnieuw het verzet. Daar zijn gelukkig de Indignados, Arabische lente, Occupy Wall Street en vele andere bewegingen om de wereld te overtuigen dat het zo niet verder kan. Net nu verschijnt van Dirk Barrez het nieuwe boek van Verontwaardiging naar Verandering. Wat volgt is een herwerkt hoofdstuk uit deze publicatie.

Toekomst is niet saai

Voor al jongeren kunnen gerust zijn: hun leven zal niet saai zijn. En dat geldt eigenlijk voor al wie het jaar 2050 nog zal beleven. Straks schiet vrijwel niets meer over van de vrij stabiele wereld die onze ouders of grootouders nog hebben gekend.

Er overvalt ons een versnelling van de geschiedenis waarbij alle vorige omwentelingen verbleken, of dat nu de mondiale verspreiding van de homo sapiens of de landbouwrevolutie was, de uitvinding van steden of de opkomst (en verval) van grote rijken, of zelfs de industriële revolutie die de wereld drastisch hertekende.

Maar...

Eén grote maar: het kan zwaar de verkeerde richting uitgaan. Klimaatverandering belet vooral Afrika en Zuid-Azië om voldoende voedsel te produceren, kan bruusk de warme Golfstroom stoppen of omkeren en zo Europa plots (als enige) in de kou zetten en doet sneller dan ons lief is steden, havens, industriegebieden en de beste landbouwgronden overstromen. Planten en dieren riskeren massaal uit te sterven. Honger slaat nog veel meer toe dan nu. Vrijwel overal dalen de inkomens en een op hol geslagen neoliberalisme laat die steeds ongelijker verdelen zodat massa's mensen letterlijk onder het levensminimum duiken.

Als het op zovele plaatsen slecht gaat, steekt massale en ontwrichtende migratie de kop op. Pandemieën kunnen wereldwijd tientallen, zelfs honderden miljoenen doden veroorzaken. De jacht op energie en grondstoffen veroorzaakt steeds meer conflicten en bloedige oorlogen. De verspreiding van kernwapens en andere massavernietigingswapens verhoogt de kans op een allesvernietigende confrontatie. En intussen ijlt de wetenschap wellicht het snelst van al voort en ontwikkelt onder andere steeds meer mogelijkheden om aan de mens zelf te morrelen, ja zelfs om een andere soort te (zien) creëren die de mens zelf verdringt... het einde van de homo sapiens.

Als al het vorige inderdaad desastreus verloopt, staan we op de eerste rij om getuige te zijn van de ineenstorting en verdwijning van de mondiale beschaving zoals wij die kennen – en dit in heel oncomfortabele omstandigheden, niet uitmakend of we arm of rijk zijn, of uit het Noorden of Zuiden, Oosten of Westen komen.

Afwezige politici

Meer dan ooit maakt het wel degelijk een immens verschil welke keuzes samenlevingen én hun politieke leiders maken – een fundamentele verandering die intrad met de productie van duizenden kernwapens: al dan niet een kernoorlog starten, al dan niet de klimaatverandering tegengaan, al dan niet een op hernieuwbare energie gestoelde economie bouwen,... Daarmee beslissen ze over leven of dood van onze beschaving, misschien zelfs van de mens. Geen enkele koning, farao, keizer, khan of president heeft ooit zoveel macht gehad.

Meer dan ooit maakt het wel een immens verschil welke keuzes samenlevingen én hun politieke leiders maken: het gaat over leven of dood van onze beschaving, misschien zelfs van de mens. Geen enkele koning, farao, keizer, khan of president heeft ooit zoveel macht gehad.

Net nu zijn een veerkrachtige samenleving, een goed werkende democratie en efficiënte politieke besluitvorming dus van het grootste belang. Net nu is het cruciaal om bekwame, overtuigende en daadkrachtige leiders te hebben aan het stuur van samenleving en economie.

Maar net nu zijn die leiders amper of niet te vinden. Hun tekortschieten maakt dat onze overheden, staten en internationale instellingen steeds meer falen en onze ondergang alleen maar dichterbij brengen.

Bij het zien van zoveel politieke onmacht, onvermogen en zelfs onwil – ze beseffen volop hoe tal van problemen de wereld teisteren en overhoop gooien – groeit de ongerustheid bij velen, het meest van al bij de jongere generaties. En met reden. Want zeker zij, die normaal nog het langst te leven hebben, kunnen onmogelijk gerust zijn in de toekomst. Zij kunnen geen vertrouwen hebben in de huidige politici die weigeren de wereld weg te leiden van de catastrofes en de ineenstorting.

Daarom is het dat er zoveel onrust groeit in Europa, in het Midden-Oosten en elders, in Afrika en Azië, in de Amerika's ook. Beseft dat niemand er gerust kan in zijn, want als het echt fout loopt, kan een beschaving snel ten onder gaan. En hoe complexer ze is – die van ons wordt nog elke dag complexer – hoe onbeheersbaarder en sneller de val kan zijn.

Eerst het slechte nieuws

Neem klimaatverandering

De verdedigers van het Kyotoproces willen ons wijsmaken dat we goed bezig zijn op ons aardse schip... dat recht op de ijsberg vaart.

Al wie er vrede mee neemt dat het onderhandelingsproces om een klimaatakkoord te bereiken toch is gered, belazert daarmee de kluit. Het zogenaamde akkoord van

Cancun is een gevaarlijke lege doos. Want het bevat niets bindends dat zelfs maar enig perspectief biedt op het beperken van de opwarming tot minder dan 2 graden Celsius. De politiek faalt hier jaar na jaar, en nu meer dan ooit, omdat ze ons wetens en willens overlevert aan een gevaarlijke klimaatverandering. Dit lijkt wel het verzamelde orkest op de Titanic dat lustig deuntjes blaast over hoe goed het toch is dat het schip verder vaart ... ook al is dat dan recht op de ijsberg af.

Of neem de financiële crisis

De politieke regressie inzake sociaaleconomische politiek neemt ronduit hallucinante vormen aan.

Is het trouwens wel een crisis? Of is het een permanente vrijbrief voor het financieel kapitaal om het eigen belang na te streven zonder ook maar aan iets of iemand verantwoording te moeten afleggen?

In elk geval, elke dag is het duidelijker dat de politieke regressie, de weigering zelfs om samenlevingen na te streven waarin het goed om leven is voor iedereen, ronduit hallucinante vormen aanneemt.

De intellectuele gemakzucht waarmee politici in tal van landen de banken redden zonder te voorzien in een deugdelijk en veilig financieel systeem dat niet kapseist bij het minste financiële onweer en dat geen voortdurende hold-up is van honderden miljarden euro op de kap van de echte economie, van de werkende mensen en van de planeet, is een hemeltergende abdicatie.

Hun schuldige medeplichtigheid om de grootbanken zelfs niet tot enige verantwoording te verplichten, getuigt van een ongeziene onverantwoordelijkheid. Dit is het geval in tal van landen – ook waar de publieke opinie andere beloftes kreeg van net verkozen leiders – het is hetzelfde liedje in de Europese Unie, evenzo bij het Internationaal Monetair Fonds.

Is daarmee gezegd dat er geen goed gemotiveerde politici zijn? Neen, er zijn er zelfs heel wat. Maar jammer genoeg slagen zij er niet in om de toon te zetten en de beleidsbakens voor onze wereld werkelijk te verzetten. Terug dus naar die politici die het wanbeleid bepalen.

De intellectuele gemakzucht waarmee politici in tal van landen de banken redden zonder te voorzien in een deugdelijk, veilig financieel systeem dat niet kapseist bij het minste financiële onweer en dat geen voortdurende hold-up is van honderden miljarden euro op de kap van de echte economie, de werkende mensen en de planeet, is een hemeltergende abdicatie.

De abdicatie van de politiek

Nog erger is het: zij vertellen doodleuk aan de samenlevingen dat het geld op is na de overval door de grootbankiers waarvoor deze politici met verbazende welwillendheid de publieke kassa openmaakten. Nu is er geen ruimte meer om aan politiek te doen, om nuttig en goed betaald werk te scheppen, om te zorgen voor goede gezondheidszorg, pensioenen, onderwijs of wegen, om honger en armoede echt te bestrijden en iedereen te laten meedelen in de welvaart, om de samenleving te steunen in haar ambities, om cultuur te laten bloeien, om de economie op het spoor van duurzaamheid te zetten en een sociaalecologische economie uit de grond te stampen.

Kunnen ze nog meer de eigen onkunde onderstrepen waarmee ze hun politieke onmacht organiseren, de abdicatie van de politiek?

En het ergst van al: de politici als schoothondjes die eerst tolereren dat de grootbanken de staten chanteren en blut maken, vervolgens blijven weigeren om ook de rijken eerlijke belastingen te laten betalen, en dan koudweg komen vertellen dat het financieel systeem nu eist dat de samenleving en de gewone mensen de rekeningen moeten betalen. Ondertussen dansen de grootbankiers alweer ongestoord op tafel, maken grote sier, incasseren bonussen en voeren samenleving, planeet én economie even lustig naar de afgrond.

Dus stop de maskerade

De waarheid heeft haar rechten. Daaraan herinnert de intro in *Van eiland tot wereld* over de koers die we met de wereld aan het varen zijn: 'De rijken en de egoïsten zullen het voorrecht hebben als laatste te sterven.'

Het goede nieuws: een generatie komt op die eist dat politici aan politiek doen, namelijk het samenspel tussen samenleving, economie en planeet zo boetseren dat iedereen er wel bij vaart.

Wie dit alles te horen krijgt in onze parlementen en in de kabinetten van onze ministers en commissarissen, kan niet anders dan ontzet zijn over de complete naaktheid van hun politieke bestaan. Die moet de kwade gedachte voelen opborrelen: zet hier dan simpele boekhouders als 'politiek' er alleen nog in bestaat de crisisfactuur door te spelen aan de samenlevingen, en de staatsboekhoudingen

te doen kloppen, dat is veel goedkoper.

En stop met die schone schijn, stop die maskerade van politici die bezig zouden zijn de toekomst voor te bereiden. Want zij die elke ideologie overboord hebben gekieperd en weigeren een betere samenleving te maken, zij die kiezen voor het geldestablishment en niet voor de samenleving, verdienen het niet politici te worden genoemd.

Gelukkig is er verzet: nieuwe generatie pikt stilstand niet langer

Het goede nieuws is dat er – voorbij de onrust – een generatie opkomt die dit niet langer pikt. De bewegingen van verzet situeren zich in vele hoeken van de wereld en ze zijn heel – en voor sommigen wellicht verrassend – divers.

Deze generatie verwacht, nee, eist dat politici aan politiek doen, namelijk het samenspel tussen samenleving, economie en planeet zo boetseren dat iedereen er wel bij vaart. Ze willen dat alle rechten worden geëerbiedigd, zowel van de mensen die welvaart creëren, als van de mensen die welvaart nodig hebben als van de planeet die we niet mogen overvragen.

'We zijn geen generatie die om het even wat pikt'

Voorbeelden? Er zijn er genoeg. Neem de 15-jarige Britse scholier Barnaby Raine die eind november 2010 een korte maar indrukwekkende speech weggaf tegen de verdrievoudiging van het inschrijvingsgeld aan de universiteiten tot meer dan 10.000 euro:

'We zijn geen postideologische generatie. We zijn niet langer die generatie die nergens om geeft. We zijn niet langer een generatie die afwacht en om het even wat pikt. We zijn nu de generatie van de kern van het verzet. Ze kunnen ons niet beletten te betogen en ons te verzetten. Hoe hard ze ook hun best doen om ons op te sluiten in de straten van Londen, dit zijn onze straten. We zullen er altijd zijn om te betogen, altijd om ons te verzetten.'

Operation Payback legt Mastercard plat

Denk aan WikiLeaks. Toen de moedersite door onophoudelijke aanvallen zo goed als onbereikbaar werd, hebben vele honderden andere websites plaats geboden op hun servers om de WikiLeaksinformatie toegankelijk te houden voor het grote publiek. En overal ter wereld antwoordden cyberactivisten met *Operation Payback* tegen bedrijven die overschrijvingen voor WikiLeaks blokkeerden. Onder andere vloerden ze de site van Mastercard.

Schiet Music for Life zijn goede doel voorbij?

Of neem Music for Life, en alle gelijkaardige liefdadigheidsacties de wereld rond. De vele fans argumenteren: 'Het is toch voor een goed doel? En mogen we ons ook eens goed voelen?' Natuurlijk, maar maak toch niemand wijs, ook jezelf niet, dat liefdadigheid echt helpt.

Denk liever mee met de 16-jarige Jana die, anders dan de massamedia, niet zomaar aanvaardt dat Music for Life met gemak miljoenen euro's inzamelt zonder dat mensen weten wat er met dat geld zal gebeuren. Ze gaat dus zelf op zoek, en moet tot haar ontgoocheling ontdekken dat het niet altijd om duurzame ontwikkeling gaat.

In een heel lezenswaardig artikel argumenteert ze haar verontwaardiging over alle Vlamingen die geven zonder daar verder over na te denken, over de media waar elke kritisch analyse ontbreekt, over het Rode Kruis dat zelfs niet is voorbereid op de vraag waar de opbrengst voor dient... en haar grootste verontwaardiging: is het niet schandelijk dat een 16-jarige op transparantie moet aandringen?

Luister naar de schreeuw van de Tunesische jongeman die zichzelf in brand stak, naar de woedende betogers in Tunis

Luister toch eens naar de jongeman die zichzelf uit wanhoop in brand stak omdat zijn straathandeltje in beslag werd genomen, aanhoor de woedende betogers in Tunis: geef ons werk, geef ons waardigheid. Zij willen dat hun regering overal in het land echt werk maakt van ontwikkeling, en niet langer het land, zijn bedrijven en zijn rijkdommen uitverkoopt aan het buitenland en aan een corrupte elite die zich daarmee schaamteloos verrijkt.

Kijk naar de demonstraties op het Tahrirplein in Caïro

Kijk naar de demonstraties op het Tahrirplein in Caïro, aangewakkerd in de sociale media door jonge Egyptenaren die geïnspireerd zijn door de Tunesische

Jasmijnrevolutie. Ze protesteren tegen de armoede en onderdrukking, tegen het dictatoriale bewind van Mubarak. En ze zullen er alvast in slagen om hem weg te krijgen.

Vakbonden not amused

De sociale organisaties van Europa zijn geen fan van de Duitse kanselier en de Franse president. Want onder hun impuls ontstaat er een dwingende dynamiek die niet de banken laat betalen voor hun stommiteiten maar wel de nationale overheden en de werknemers onder vuur neemt, en geen werk maakt van een duurzame economie. Op 24 maart 2011 betogen vooral de Belgische vakbonden een eerste maal in Brussel. De Europese vakbonden komen op straat in Boedapest op 9 april en op 21 juni in Luxemburg. Zij willen een ander Europa. En in Londen laten een kwart tot een half miljoen betogers weten dat ze de geplande overheidsbesparingen allerminst zien zitten en ze pleiten voor een alternatief. Het is de grootste vakbondsbetoging sinds de Tweede Wereldoorlog.

Wisconsin, Caïro van de Verenigde Staten

Ongeziene taferelen in de Verenigde Staten. Het parlement van Wisconsin is wekenlang bezet door tegenstanders van een antivakbondswet, de democratische senatoren zijn ondergedoken en meer dan eens dagen honderdduizend betogers op. Op 4 april zijn er wel 1.200 acties tegen de aanvallen op de werknemersrechten in alle 50 Amerikaanse staten.

Honderdduizenden Duitsers betogen tegen kernenergie

In grote Duitse steden als Berlijn, Hamburg, Keulen, Munchen maken honderdduizenden betogers hun keuze duidelijk: na Fukushima willen ze dat nu eindelijk alle kerncentrales worden gesloten. En zie, het lukt om de kanselier terug te laten komen op haar vroegere beslissing om de kerncentrales toch langer open te houden. Ze moeten nu allemaal ten laatste in 2022 dicht.

En daar zijn ineens al die verontwaardigden in tal van Spaanse steden

In het voorjaar van 2011 zijn er plots al die duizenden betogers op de pleinen van Spanje. Ze spuwen hun politici bijna uit. En velen hebben het voorlopig allerminst begrepen op de gevestigde sociale bewegingen. De woede over de toekomst die hen wordt afgenomen, en over al wie daar mee verantwoordelijk voor is of het mee liet gebeuren, is immens.

Proef even mee van de stemming zoals de reporter van DeWereldMorgen.be deze proeft en vastlegt op Puerta del Sol in Madrid op het ogenblik van de gewelddadige ontruiming van het kamp op de Plaça de Catalunya in Barcelona: Met een zonnebloem in de hand zongen en riepen ze slogans als: 'Nee, nee, nee, we hebben geen schrik', 'Barcelona, je bent niet alleen', 'Nee jullie (politici) vertegenwoordigen ons niet', 'De stem van het volk is niet illegaal', 'Minder politie, meer onderwijs' en 'Dit zijn onze wapens' terwijl ze de bloemen omhooghielden.

Occupy Wall Street

Half september 2011 wordt Zuccotti Park – het voormalige Liberty Park – in New York een permanent trefpunt voor vreedzaam betogende jongeren. *Occupy Wall Street* is de naam die ze voor zichzelf kiezen, een straat die vlakbij ligt. Ze kanten zich tegen de 1 procent superrijken die zowat alle welvaart inpikken en nemen het op voor de 99 procent andere Amerikanen wiens problemen worden genegeerd.

De beweging wint snel aan kracht. Op 17 september komen al heel wat mensen naar de optochten en toespraken. Een hardhandig optreden van de politie en meer dan honderd arrestaties tijdens een grote betoging op 24 september betekenen een flinke steun in de rug. Enkele vakbonden, die in geen geval de indruk willen geven de protesten over te nemen, doen mee met de betoging in Manhattan op 5 oktober. En ook op tal van andere plaatsen is er die dag protest. De groei van de beweging Occupy Wall Street is spectaculair: op dat ogenblik zijn er al activiteiten georganiseerd in 254 steden van de Verenigde Staten.

Dit is een beweging die het verschil kan maken

‘Oh ja?’ Je hoort het de sceptici zo zeggen.

En toch. Kennen die sceptici één beweging die in zo korte tijd, op minder dan een maand, vanuit het niets betogingen kon stimuleren in bijna 1000 steden doorheen grote delen van de wereld? Wel, de Occupy- en Indignadosbeweging kan dat.

We are the 99%

Er is nog meer. Dit is een beweging die scherp analyseert, soms in slechts vier woorden: De aarde is op. Soms zelfs in amper drie tekens: 99%.

Deze slogans zijn werkelijk pareltjes van gebalde analyse. Er hoeft toch echt niet uitgelegd te worden dat dit gaat over de draagkracht van de aarde die niet mag overschreden worden en over de exploderende inkomensongelijkheid ten voordele van de 1% rijksten; de wellicht twee meest nijpende mondiale problemen.

Meer, deze slogans werpen zelfs licht op de oplossingen. Wie ook maar even nadenkt, leest dat we moeten werken aan een economie die de grenzen van de planeet respecteert, een economie ook die de welvaart voldoende gelijk weet te verdelen opdat iedereen menselijk kan leven... een pleidooi dus voor een sociaalecologische economie.

Een scherp kijkende nieuwe generatie

Het boeiende aan al deze voorbeelden van hedendaagse sociale beweging is, hoe ze illustreren dat niet iedereen in slaap wordt gewiegd door feelgooddeuntjes die niets oplossen.

- Je ziet in de hele wereld een generatie opkomen die scherp in het oog krijgt
- dat we de wereld echt anders moeten organiseren;
- die het niet fantastisch vindt wanneer multimiljardairs vele miljoenen weggeven voor goede doelen, maar zich afvraagt hoe het kan dat superrijken amper belastingen betalen;
- die vindt dat ontwikkeling ook echt moet betekenen dat mensen het blijvend beter hebben;
- die het niet pikt dat de universiteit er enkel is voor zij die kunnen betalen;
- die ten aanval trekt tegen wie de wereld onwetend wil houden en vrije informatie aan banden wil leggen;
- die van oordeel is dat de tijd van dictators nu echt wel voorbij is;
- die niet wil aanvaarden dat we de ecologische pijngrenzen van onze planeet voortdurend doorboren en die dus een echt duurzame - een sociaalecologische - economie wil;
- die furieus is over de uitlevering van hele samenlevingen en economieën aan niet verkozen ratingbureaus;
- die niet willen begrijpen dat belastingcadeaus voor de rijken, voor de grootbanken en de multinationals zomaar kunnen ten koste van het verkwanselen van de economische toekomst van hele samenlevingen.

Dit is een generatie, barstend van massale woede en verontwaardiging, een nieuwe generatie van potentieel krachtig verzet, voor het eerst in lange tijd. Maar telkens opnieuw is er die cruciale vraag, hoe geraken verontwaardiging en verzet omgezet in echte verandering?

Vruchtbare spanning in het maatschappelijk middenveld

Dat jongste fluïde middenveld is meer dan welgekomen, want het daagt zowel het gevestigde middenveld uit alsook het economische en het politieke veld. Voor een groot aantal van de meest diverse sociale bewegingen wil dat zeggen dat ze eerst nog moeten worden wakker geschud uit hun neoliberale winterslaap... en als ze niet ontwaken, belanden ze met recht en reden op de vuilnisbelt van de geschiedenis.

Het antwoord schuilt in de kracht van sociale bewegingen. Zij zijn het die politiek én economie dwingen om hun opvattingen over en alternatieven voor een meer menselijke samenleving en duurzame economie in praktijk om te zetten. Want, en dat is cruciaal, uiteindelijk kan geen enkele macht de kracht en de wil van een georganiseerde samenleving weerstaan. Wie verandering beoogt, moet dus vooral de samenleving of de mensen 'uitdagen', niet zozeer de machtsstructuren of machthebbers.

Dat is precies wat die nieuwe sociale bewegingen doen, de Indignados, de Occupybeweging, zij sporen de samenlevingen aan om hun lot

opnieuw meer in eigen handen te nemen, om zich niet langer willoos over te leveren aan de grillen van het financiële kapitalisme en de regressie en onmacht van de politiek.

Die *wake up call* is keihard nodig. Want er zijn natuurlijk, laten we niet naïef zijn, heel wat spanningen in en tussen het klassieke middenveld of de 'oude' sociale bewegingen uit de representatieve democratie (vakbonden en boerenbewegingen), de zogenaamde nieuwe(re) sociale bewegingen van de participatieve democratie

(de milieubewegingen onder andere) en dit nieuwe meer fluïde middenveld van de sociale mediademocratie – door sommigen wat denigrerend ‘steekvlammiddenveld’ genoemd (bv. de jonge bewegingen van verontwaardigden).

Dat jongste fluïde middenveld is echter meer dan welgekomen, want het daagt zowel het gevestigde middenveld uit alsook het economische en het politieke veld. Hoe sterker dat fluïde middenveld, en op voorwaarde dat het gericht is op de concrete en vreedzame verwezenlijking van duurzame alternatieven, hoe harder het al die andere middenveldspelers kan dwingen om opnieuw sterker in beweging te komen. Voor een groot aantal van de meest diverse sociale bewegingen wil dat zeggen dat ze eerst nog moeten worden wakker geschud uit hun neoliberale winterslaap... en als ze niet ontwaken, belanden ze met recht en reden op de vuilnisbelt van de geschiedenis.

Een sociaalecologische beweging

Het komt erop aan waar ook ter wereld op alle mogelijke niveaus elke bestaande bewegingsruimte te gebruiken om andere modellen uit te bouwen. Het meest fundamenteel is dat die ecologisch, sociaal en democratisch zijn.

En het is van onschatbaar belang dat deze veelzijdig geschakeerde beweging daarbij ook volop haar economische vleugels ontwikkelt. We moeten overal onze initiatieven en coöperaties zien bloeien om werk te creëren en welvaart voort te brengen, coöperaties voor energie, wonen en gezondheidszorg, onze media, kennis- en vormingscoöperaties, mutualiteiten, banken en verzekeringen, zover de verbeelding en de noodzaak reikt. Zo veroveren en verhogen we als beweging onze autonomie en slagkracht.

Vanzelfsprekend gaat het hier om een maatschappelijke en democratische beweging, of veel nauwkeuriger, een sociaalecologische beweging die de overgang naar een sociaalecologische en democratische economie wil forceren.

Bio

Dirk Barrez is een van de bezielende krachten achter De Wereld Morgen. Hij is auteur, journalist, reportage- en documentairemaker. Bekende boeken zijn onder meer *De antwoorden van het antiglobalisme. Van Seattle tot Porto Alegre* (2001), *Koe 80 heeft een probleem. Boer, consument, agro-industrie en grootdistributie* (2007) en *Van eiland tot wereld. Appèl voor een menselijke samenleving* (2008). De auteur baseerde zich voor deze bijdrage op zijn nieuwe boek *van Verontwaardiging naar Verandering* (2011) dat ook graag vertelt hoe het anders én beter kan. (www.pala.be)

Voordeelaanbod

Lezers van Oikos kunnen het boek *van Verontwaardiging tot verandering* bestellen voor de winkelprijs van 6 euro per exemplaar, inclusief gratis verzending. Stuur een mail naar info@globalsociety.be met uw naam, adres, het aantal boeken dat u bestelt en vermeld ‘Oikos-aanbod’.